

Ékszerláda - udvarlási jelenetekkel

Ötvösgyűjtemény

Leltári szám:	18842
Alkotó:	Embriachi, Baldassare / műhelye
Készítés ideje:	14. század vége
Készítés helye:	Velence
Jelzés:	nincs
Anyag:	csont; fa; szaru
Technika:	faragott; intarziadisz
Méret:	magasság: 16 cm hosszúság: 30 cm mélység: 19 cm

A fából készült, téglatest alakú ládika oldalait 18 lapos fafaragású csontlemez borítja, melyek egy ifjú pár udvarlásának jeleneteit ábrázolják. A csonka piramis formájú, gazdagon tagolt fedél alsó részét domború csontlapok díszítik, rajtuk levéldíszes háttér előtt lebegő szárnyas amorettekkel, melyek a rövid oldalon írásszalagot, a hosszanti oldalon pedig szív alakú kartust tartanak, amely eredetileg talán festett címerpajzsként szolgált. A ládika alsó és felső peremét csont-, fa- és szaruberakással kialakított, geometrikus mintázatú intarziás sávok díszítik.

Az Iparművészeti Múzeum az itt bemutatott darabon kívül még három hasonló ládikát őriz (18841 18844 70.350. ltsz), de a világ számos más gyűjteményében is nagy számban található ehhez hasonló, világi és egyházi rendeltetésű, faragott csontlemezekkel díszített ládikák. Ezek a tárgyak olyan sorozatgyártásra berendezkedett műhelyekben készültek a 15. századi Itáliában, mint például a forrásokban jól kimutatható Embriachi-műhely. Baldassare Embriachi (működött kb. 1390-1430 között) először Firenzében, majd Velencében tartott fenn csontfaragó műhelyt, ahol a drága elefántcsont helyett főként szarvasmarha és ló csontból, illetve szaruból készült faragványokat állítottak elő nagy számban.

Az Embriachi-műhelyben készült ládikákat rendszerint egymás mellé illesztett téglalap alakú, laps faragású csonttáblákkal borították, melyeket aranyozással és festéssel tettek plasztikusabbá. A csontreliefek többnyire közsímet bibliai és mitológiai történeteket (pl. Zsuzsanna vagy Paris története), illetve a korabeli regényekből vett szerelmi jeleneteket ábrázolnak. Feltehetően az itt bemutatott ládika képciklusa is egy a maga idején, Boccaccio korában népszerű szerelmi történetet elevenít meg, amely azonban még meghatározásra vár.

Az Iparművészeti Múzeum ládikájához hasonló, szerelmi tárgyú jelenetekkel díszített darabok feltehetően jegyajándékként, illetve ékszeres dobozként szolgáltak, hasonlóan például a londoni Victoria and Albert Museum gyűjteményében őrzött, az Ifjúság kútjának történetét ábrázoló ládikával (ld. [itt](#)), vagy a Sotheby 2011 december 6-i londoni árverésén szerepelt, ugyancsak udvarlási jelenetet ábrázoló dobozkával (ld. [itt](#)).

Az Iparművészeti Múzeum ládikája tehát az "Embriachi-műhely" gyűjtőnév alatt összefoglalt, a korban rendkívül népszerű szériaprodukciónak tipikus emléke, amely egyesíti az internacionális gótika kedvelt, arisztokratikusan finomkodó ízlését az első antikizáló reneszánsz motívumokkal.

A ládika Jankovich Miklós (1772-1846) első gyűjteményéből 1836-ban került a Nemzeti Múzeumba, majd onnan 1936-ban került át az Iparművészeti Múzeumba. Gyűjteményének inventáriumában Jankovich Miklós a tárgyat ereklyetartó ládikaként (*Cistula ... pro recondendis reliquiis Sanctorum deserviens*) határozta meg.

Irodalom

- Szerk.: Horváth Hilda, Szilágyi András: *Remekművek az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből. (Kézirat).* Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2010. - Nr. 6. (Nagy Györgyi)
- Szerk.: Pataki Judit: *Az idő sodrában. Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményeinek története.* Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2006. - Nr. 149. (Nagy Györgyi)

- Szerk.: Mikó Árpád: *Jankovich Miklós (1773-1846) gyűjteményei*. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2002. - Nr. 57. (Marosi Ernő)
- Szerk.: Eszláry Éva, Koroknay Éva: *Kisplasztikai kiállítás a 10.-től a 19. századig az Iparművészeti Múzeum és a Szépművészeti Múzeum anyagából*. Népművelési Propaganda Iroda, Budapest, 1978. - Nr. 24.
- Szerk.: Radocsay Dénes, Farkas Zsuzsanna: *Az európai iparművészet remekei. Száz éves az Iparművészeti Múzeum 1872-1972*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1972. - p. 30. Nr. 28. (Koroknay Éva)

